

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการวิจัย

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ ASEAN Economics Community (AEC) คือ การรวมตัวของชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อที่จะให้มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน ซึ่งได้กำหนดแนวทางที่จะดำเนินไปคือ การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน และมีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก ให้ความสำคัญในเรื่องการทำให้เป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตเดียว การเปิดเสรีด้านการค้าขายสินค้า เปิดเสรีด้านการค้าภาคบริการ เปิดเสรีการลงทุน การเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น และการเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายแรงงานมีฝีมือ (สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2555) จะเห็นได้ว่าการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะเอื้อให้ประเทศอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ กลายเป็น “ตลาดและฐานการผลิตเดียว” เมื่ออาเซียนรวมกลุ่มเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว มีการไหลเวียนของสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรีและเงินทุนที่เสรีมากขึ้น ภายใต้กรอบกติกาที่ยอมรับร่วมกัน จะทำให้บรรยากาศการค้าและการลงทุนเสรีมากขึ้น มีการเชื่อมโยงเส้นทางการขนส่งและโลจิสติกส์ ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศรวมถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและพลังงาน ช่วยลดต้นทุนด้านโลจิสติกส์และการบริหารธุรกิจ และเพิ่มขีดความสามารถให้แก่ผู้ประกอบการ การอำนวยความสะดวกทางการค้า และการลงทุน จากการปรับกฎระเบียบและพิธีการลดขั้นตอนต่าง ๆ ให้ง่ายและสะดวกขึ้น รวมถึงการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อลดเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกรรมการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรมและโปร่งใสมากขึ้น (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2552)

การเตรียมความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือ ทำอย่างไรประชาชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของตนเองจะสามารถดำรงอยู่อย่างมีเสถียรภาพภายใต้บริบทของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญและสำคัญสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีภารกิจสำคัญในการจัดบริการสาธารณะให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนและชุมชนที่สุด จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในการรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ไชยวัฒน์ และ นิชชาภัทร, 2555) การสร้าง

ความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน กำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นและการบริหารงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน การวางผังเมืองศึกษาลักษณะของท้องถิ่น โดยต้องดูว่ามีสิ่งใดที่สามารถเชื่อมโยงกับประเทศได้บ้าง เพื่อบทบาทให้ท้องถิ่นมีศักยภาพให้มากขึ้น และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีการเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโครงข่ายคมนาคม การพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจในระดับชุมชน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาคุณภาพชีวิต การรักษาความสงบเรียบร้อย การจัดการด้านการศึกษา วัฒนธรรม จารีต และประเพณี ตลอดจนการปรับปรุงโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

โดยประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นส่วนที่เกิดผลกระทบอย่างเป็นรูปธรรมต่อประเทศสมาชิกมากที่สุด เป้าหมายสำคัญของ AEC และผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น คือ (ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล, 2555)

- 1) เพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้า การบริการ เงินทุนและแรงงานที่เสรี ทำให้มีการลงทุนจากต่างประเทศมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประเทศ ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า ธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง SMEs อาจถูกซื้อกิจการหรือร่วมทุนจากต่างประเทศ เกิดความต้องการจากกลุ่มทุนต่างชาติให้มีการพัฒนา ระบบเครือข่ายการคมนาคมและ โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ มากขึ้น
- 2) กลุ่มแรงงานวิชาชีพอาจโยกย้ายระหว่างประเทศตามแรงจูงใจทางด้านค่าจ้างและกลุ่มแรงงานทั่วไปก็อาจย้ายเข้ามาทำงานในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น การเคลื่อนย้ายในเรื่องแรงงาน อาจก่อให้เกิดปัญหาโรคระบาดได้
- 3) เพื่อให้เกิดตลาดและฐานการผลิตร่วม การใช้ทรัพยากรที่จำเป็นต่อการผลิต อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง อาทิ เรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดิน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจมีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมตามมา
- 4) เพื่อให้เกิดการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน
- 5) เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเสมอภาค
- 6) เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเข้ากับเศรษฐกิจโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผลกระทบของ AEC ต่อ ภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแนวทางการปรับตัว ได้แก่

- 1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน จำเป็นต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการขยายตัวของการลงทุนภายในท้องถิ่น เช่น การพัฒนาโครงข่ายคมนาคมและขนส่ง ตลอดจน

โครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการผลิต เช่น ไฟฟ้า ประปา ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจำเป็นต้องประสานขอความร่วมมือกับส่วนราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) การพัฒนาส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจ จำเป็นต้องทบทวนถึงบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลและช่วยเหลือธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภายในท้องถิ่น รวมถึงวิสาหกิจชุมชน เช่น ทบทวนนโยบายและบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการลงทุนภายในท้องถิ่น

3) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรมีบทบาทมากขึ้นในการเฝ้าระวังการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการกำหนดแผนและมาตรการป้องกันและบรรเทาวิกฤติทางด้านสิ่งแวดล้อม ชักชวนทำความเข้าใจในแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งทบทวนขอบเขตอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

4) การพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตอาจมีปัญหาสืบเนื่องจากแรงงานอพยพ ควรมีแนวทางหรือนโยบายที่ชัดเจนในเรื่องต่าง ๆ อาทิ การป้องกันโรคระบาดและการจัดการสาธารณสุขขั้นมูลฐาน การจัดการศึกษาให้กับลูกหลาน การบริหารจัดการเรื่องแรงงานต่างชาติดึงอพยพเข้ามาในประเทศไทย และการจัดสวัสดิการให้แก่แรงงานอพยพ

5) การรักษาความสงบเรียบร้อย อาจต้องมีบทบาทหน้าที่ในเรื่องการเฝ้าระวังปัญหาด้านอาชญากรรมมากขึ้น ในบางพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจำเป็นต้องพัฒนาระบบและจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานอพยพร่วมกับราชการส่วนกลางเพื่อนำมาใช้ในยามจำเป็น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจต้องร่วมกับชุมชนในการกำหนดกติกาและหลักเกณฑ์ของชุมชนสำหรับแรงงานต่างชาติ

7) การจัดการด้านภาษา วัฒนธรรม และจารีตประเพณี อาจจำเป็นต้องจัดทำข้อมูลที่เป็น สำคัญสำหรับแรงงานต่างชาติเป็นภาษาอังกฤษ หรือภาษาอาเซียนอื่น ๆ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และทำความเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนับเป็นโอกาสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะของบประมาณเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาการให้บริการสาธารณะและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ดี ในภาพรวม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความจำเป็นจะต้องปรับตัวในด้านต่างๆ ดังนี้

1) การประสานความร่วมมือกับส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจอื่น ๆ ในการปรับบทบาทภารกิจ

2) การพัฒนาความรู้ความสามารถทางด้านภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาษาอังกฤษ รวมถึงภาษาอาเซียน

3) การปรับปรุงโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบางพื้นที่ เช่น ในพื้นที่จังหวัดชายแดนหรือจังหวัดที่มีแรงงานต่างชาติ อาจจำเป็นต้องมีฝ่ายหรือกองวิเทศสัมพันธ์เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือกับการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ได้

สำหรับประเทศไทยการเปิดประชาคมอาเซียนอาจทำให้ประเด็นทางการเมืองมีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้นในกลุ่มประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนด้วยกัน เช่น ปัญหาชายแดน ปัญหาทางการเมืองที่อาจจะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาล อาจได้รับผลกระทบถึงความเป็นผู้นำในด้านเศรษฐกิจการเกษตร ปัญหาทางการเมืองและการบริหารทำให้การพัฒนาของเศรษฐกิจไทยเป็นไปอย่างเชื่องช้าและต้องหยุดชะงักเป็นระยะ ๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคทางการค้าและการลงทุน ประเทศไทยมีความยืดหยุ่นต่อการปรับเปลี่ยนค่านโยบายและกฎหมายที่ค่อนข้างล่าช้าทำให้เกิดการเตรียมความพร้อมได้น้อยและช้ากว่าบางประเทศที่มีการเตรียมพร้อมได้ดีและรวดเร็วกว่าประเทศไทย (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2556) แม้ว่าตั้งแต่ พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา รัฐมีนโยบายการกระจายอำนาจโดยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่บริหารจัดการสาธารณส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายและความต้องการของแต่ละพื้นที่ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพความโปร่งใสและการมีส่วนร่วม การตรวจสอบ และการรับผิดชอบร่วมกันระหว่างภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการดูแลระบบสาธารณูปโภค การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม การดูแลชีวิตทรัพย์สินและการดูแลกิจการสิ่งแวดล้อม ส่วนกิจการใหญ่ ๆ ที่อาจจะต้องอยู่กับส่วนกลาง คือ การทหารและการต่างประเทศ แต่ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์หลายอย่างที่เปลี่ยนแปลงไปในชุมชนและท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเคลื่อนไหวภาคการตลาด ภาคประชาสังคม เงินทุน และการแลกเปลี่ยนทางการเมืองและวัฒนธรรม ซึ่งมีผลต่อกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่าที่ผ่านมาเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะเป็นองค์กรที่ได้รับผลกระทบมากกว่ารัฐบาลที่มีการบริหารจัดการด้านการจัดการการต่างประเทศอยู่แล้ว (วีรากร อุดรเลิศ, 2555)

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการบริหารท้องถิ่นที่เรียกว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” (องค์การบริหารส่วนตำบล: อบต. และเทศบาลตำบล: ทต.) ซึ่งท้องถิ่นเหล่านี้จะต้องมีอำนาจในการบริหารจัดการตนเองมากขึ้น จะต้องมีเครื่องมือด้านนโยบายระดับภูมิภาคและ

ท้องถิ่นที่ใช้ในการพัฒนาตนเองประกอบด้วยรูปแบบต่าง ๆ ในการสนับสนุนทางธุรกิจการขยาย การสื่อสารทั้งในรูปแบบและความหลากหลายของภาษาต่าง ๆ ที่ท้องถิ่นนั้น ๆ อยู่ใกล้เคียงรวมถึง นโยบายในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองในเรื่องการศึกษาระดับสูง เพื่อผลิตบัณฑิตและทรัพยากร ที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานโดยตรง แต่การเตรียมความพร้อมของท้องถิ่นเกี่ยวกับการก้าวสู่ ประชาคมอาเซียนในด้านต่าง ๆ ทั้งทาง สังคมวัฒนธรรม การศึกษา เศรษฐกิจ การบริการและ การท่องเที่ยว ยังอยู่ในระดับที่น้อย ส่วนด้านสาธารณะสุขอยู่ในระดับปานกลาง โดยทำ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ จัดทำโครงการชุมชนแห่งการเรียนรู้ และนำเสนอโครงการอบรม ภาษาอังกฤษ เพื่อการพัฒนาต่อยอดให้อยู่ในระดับที่ดี ด้านสาธารณสุข เสนอโครงการควบคุม และป้องกันโรคระบาด เพื่อไม่ให้เกิดขึ้นในพื้นที่ ด้านเศรษฐกิจการส่งเสริมพัฒนาสินค้าและ ผลผลิตทางการเกษตรให้ได้มาตรฐานเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน (วีระศักดิ์ สมยานะ, 2555)

หากมองถึงนโยบายการวิจัยที่ต้องลงสู่ชุมชนท้องถิ่นภายใต้กรอบประชาคมอาเซียนด้าน การพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตรนั้น จังหวัดเชียงใหม่ถือว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่มี ศักยภาพด้านการเกษตรในลำดับต้น ๆ ของประเทศไทย ผลของการเปิดอาเซียนก่อให้เกิด ปრაกฏการณ์ย้ายถิ่นฐานแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานภาคเกษตรในเชียงใหม่อย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เป็นแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านของไทย ต่อไปเชียงใหม่ยังจะเป็นศูนย์กลางทาง เศรษฐกิจเมื่อมีการเชื่อมโยง North-South Corridor จากทางตอนใต้ของจีน รวมถึง East-West Corridor จากสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งเชื่อมต่อกันทางถนน และรถไฟความเร็วสูง นอกจากนี้ เชียงใหม่ยังเป็นศูนย์กลางทางการบิน ในอนุภูมิภาคด้วย การขยายตัวของจังหวัดเชียงใหม่ที่มี การสร้างเครือข่ายสาธารณูปโภค เช่นถนนวงแหวน และศูนย์กลางการประชุมนานาชาติ เชียงใหม่ จึงมีความพร้อมในการพัฒนาด้านการเกษตรเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้สูง การกระจายตัวของเศรษฐกิจภาคเกษตรจะเกิดประสิทธิภาพในทุก ๆ ด้าน

ด้วยเหตุนี้ คณะนักวิจัยจึงได้จัดทำโครงการวิจัยเพื่อทบทวนและวิเคราะห์สถานการณ์ และทิศทางการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ต่อภาคเกษตรเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ต่อการ ปรับตัวในอาเซียน โดยจัดทำเป็นโครงการก่อนการวิจัยจริง (Pre-research) เป็นการประชุมเชิง ปฏิบัติการเพื่อทบทวนแผนกลยุทธ์ท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ด้านเศรษฐกิจเกษตร วิเคราะห์ สถานการณ์การแข่งขันในอาเซียนต่อภาคเกษตร ปัญหา และอุปสรรค เพื่อให้ได้โจทย์วิจัย ซึ่งการทำ Pre-research ครั้งนี้ได้จัดขึ้นในวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2558 ณ โรงแรมดิเอ็มเพรส เชียงใหม่ ภายในงานมีหน่วยงานเข้าร่วมมากกว่า 40 หน่วยงาน ทั้งภาครัฐ เอกชน รัฐวิสาหกิจ และ ชุมชนเกษตร รวมถึงท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ อีกทั้งการวิจัยครั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากที่

ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องของแนวคิดการพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช และ รศ.ดร.เสรี พงศ์พิศ (อธิการบดี สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน) โดยความกรุณาจาก ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน ที่ปรึกษาชุดโครงการวิจัยนี้ ร่วมกับ ศ.ดร.อารี วิบูลย์พงศ์ (คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) และ ศ.ดร.ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ (คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) และผู้แทนจากหน่วยงานภาคเกษตรและเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ที่สำคัญคือ กรมส่งเสริมการเกษตร เกษตรอำเภอ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร รวมถึงกรมพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้การประชุมเชิงปฏิบัติการสามารถสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นกับภาคเกษตรของท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ที่สำคัญคือ ด้านการส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ในประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานท้องถิ่นที่จะต้องให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมการพัฒนาภาคเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ อาศัยทฤษฎีและการปฏิบัติอย่างแท้จริง

ดังนั้น คณะนักวิจัยจึงได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในภาคประชาคมอาเซียน (Promoting the agriculture of Chiang Mai local community in ASEAN community)” ภายใต้ชุดโครงการ “การสร้างและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Research and developing the potentiality of Chiang Mai agricultural community creatively for ASEAN Economic community competition base on sufficiency economy philosophy (R&D AGGIE for AEC).” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบประชาคมอาเซียน และเสนอเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง 18 หน่วยงาน ได้แก่ 1) ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ 2) สมาคม SME แห่งประเทศไทย 3) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ 4) มหาวิทยาลัยแม่โจ้ 5) มหาวิทยาลัยพายัพ 6) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 7) มหาวิทยาลัยพะเยา 8) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ 9) มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง 10) สำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ 11) โครงการพิเศษสวนเกษตรเมืองงายในพระองค์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ 12) สำนักงาน ปปช.เชียงใหม่ เขต 5 (เชียงใหม่) 13) กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 14) กลุ่มแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจการเกษตร 15) พัฒนาชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ 16) สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและ

สังคม (Rural and Social Management Institution: RUSMI) 17) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และ
18) ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ผลที่ได้จะนำไปขยายต่อในระดับภาคต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่

1.2.2 เพื่อวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่
อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐในชุมชน
จังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบประชาคมอาเซียน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

โครงการวิจัยมีขอบเขตการวิจัยเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 3 ปี โดยเป็นศึกษาศักยภาพของ
ชุมชนเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน
จังหวัดเชียงใหม่ อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บนพื้นฐาน
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐในชุมชนจังหวัด
เชียงใหม่ ในกรอบประชาคมอาเซียน และเพื่อเสนอยุทธศาสตร์ในการพัฒนาศักยภาพ
ภาคการเกษตรชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน ในการขยายผลต้นแบบ
การพัฒนาภาคเศรษฐกิจการเกษตรในระดับภูมิภาคต่อไป

โดยงานวิจัยในครั้งนี้จะเป็นการศึกษาปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น รวมถึง การศึกษา
ศักยภาพของชุมชนเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตร
ของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐ
ในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบประชาคมอาเซียน และเพื่อเสนอยุทธศาสตร์ในการพัฒนา
ศักยภาพภาคการเกษตรชุมชน จังหวัดเชียงใหม่อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์หาแนวทาง
ในประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ในเขตพื้นที่ 25 อำเภอ ของจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งสิ้น 207 ชุมชน
โครงการวิจัยครั้งนี้ อาศัยวิธีการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อสะท้อนปัญหาและผลกระทบที่จะ
เกิดขึ้นกับ การส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในภาค
ประชาคมอาเซียน ให้สามารถแข่งขันได้ในอาเซียน (AC) จนได้ต้นแบบการพัฒนาศักยภาพภาค
การเกษตรของชุมชน การส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่
ในภาคประชาคมอาเซียน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 20 ชุมชน เพื่อขยายผลไปสู่โครงการปีที่ 2

(พ.ศ. 2561) ใช้ระยะเวลา 12 เดือน ให้ได้ต้นแบบการพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ การส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในภาคประชาคมอาเซียน จำนวน 30 ชุมชน และเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการพัฒนาและประสิทธิภาพสูงสุดจึงต่อยอดไปสู่โครงการปีที่ 3 (พ.ศ. 2562) ใช้ระยะเวลา 12 เดือน โดยการขยายผลอีกจำนวน 50 ชุมชน เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ และทำการวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการแข่งขัน ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนั้นจึงสามารถเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน ในภาพรวมของจังหวัดเชียงใหม่ พร้อมกับประเมินมูลค่าเพิ่มของโครงการในการเพิ่มขีดความสามารถให้กับชุมชนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ สู่การแข่งขันใน AEC อันจะนำไปสู่การขยายผลสู่นโยบายระดับจังหวัด เพื่อกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธการพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ เป้าหมาย 100 ชุมชน ต่อไป

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1.4.1 ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง/ผู้เข้าร่วมการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความต้องการเข้าร่วมโครงการ ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) จากอำเภอต่าง ๆ ที่สนใจจะเข้าร่วมโครงการ ทั้งหมด 25 อำเภอ

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีสุ่มแบบเจาะจงตามวัตถุประสงค์ (purposive sampling) มีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 20 ชุมชนคัดเลือกให้เหลือ 6 ชุมชน ที่มีศักยภาพด้านการส่งเสริมภาคการเกษตรขององค์กรภาครัฐ เมื่อเปรียบเทียบกับประชาคมอาเซียน

1.4.2 ข้อมูลและเครื่องมือในการวิจัย

1) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสำรวจ สอบถามและสัมภาษณ์ในพื้นที่ 25 อำเภอ 6 ชุมชน ทั้งจังหวัดเชียงใหม่

2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาศักยภาพชุมชนเกษตร ในจังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในประเด็นการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในอาเซียนอย่างสร้างสรรค์ บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเสนอยุทธศาสตร์ในการพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

3) ชนิดเครื่องมือการประเมิน แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบประเมิน ดังนี้

3.1) แบบฟอร์มแสดงความประสงค์เข้าร่วมโครงการ (ภาคผนวก ข)

3.2) แบบฟอร์มเพื่อประเมินคัดกรองผู้เข้าร่วมโครงการ (ภาคผนวก ค)

3.3) แบบฟอร์มวิเคราะห์และประเมินผลในส่วนของผลผลิตใช้แบบสำรวจ Diamond Model ของ Michael E. Porter (ภาคผนวก ง)

3.4) แบบฟอร์มการประเมิน Focus Group 3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบศักยภาพของชุมชนเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่

1.5.2 ทราบแนวทางการพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการส่งเสริมการเกษตรขององค์กรภาครัฐในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในประชาคมอาเซียน

1.6 นิยามศัพท์

ชุมชน (community) หมายถึง บุคคลที่อาศัยอยู่ในบริเวณใดที่หนึ่งที่มีความสัมพันธ์กัน ในฐานะเป็นเครือญาติหรือเพื่อนบ้าน โดยมีการใช้ชีวิตร่วมกันมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ชุมชนเกษตร (Agricultural Community) หมายถึง ชุมชนที่คนในชุมชนส่วนใหญ่ มีอาชีพหลักในการเลี้ยงชีพเป็นเกษตรกร

ประชาคมอาเซียน (ASEAN community) หมายถึง การร่วมกันทางเศรษฐกิจของประเทศในเขตอาเซียน เพื่อผลประโยชน์ในอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจ การส่งออก และการนำเข้าของสินค้า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดำเนินการควบคู่ไปกับ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN political-security community: APSC) และประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN socio-cultural community: ASCC) ซึ่งเป็นสามส่วนหลักของประชาคมอาเซียน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Competition) หมายถึง การร่วมกันทางเศรษฐกิจของประเทศในเขตอาเซียน เพื่อผลประโยชน์ในอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจ การส่งออก และการนำเข้าของสินค้า

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) หมายถึง ปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงชีวิต และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับ

รัฐทั้งในการดำรงชีวิตประจำวัน การพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

การส่งเสริมการเกษตร (Agricultural Extension) หมายถึง การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรกับแหล่งวิชาการเพื่อที่จะกระจายความรู้ใหม่ ๆ และหลักการที่ดีไปสู่เกษตรกร และทำให้เกษตรกรเหล่านี้ได้นำวิชาการแผนใหม่ไปใช้ในฟาร์มของตน การส่งเสริมการเกษตรเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับการเรียนการสอนและการค้นคว้าวิจัย กล่าวคือผลของการค้นคว้าวิจัยทางเกษตรกรรมจะไม่มีประโยชน์อย่างแท้จริง ถ้าไม่ได้นำผลเหล่านี้ไปมอบให้แก่เกษตรกรซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมเกษตรกับการค้นคว้าวิจัย

องค์กรภาครัฐ หมายถึง องค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการให้บริการแก่ประชาชน โดยไม่หวังผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจ เช่น กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ เป็นต้น

